

Amíg a tervek valóra válnak...

Hazai szlovák oktatásunk egy dologban a többi magyarországi általános iskola előtt jár. Mégpedig abban, hogy az a válság, amely a magyar iskolákat valamikor a nyolcvanas években érte el, a mi iskolánkban két évtizeddel korábban jelentkezett.

A magyarországi szlovák oktatás évtizedek óta válsággal küszködik. Nem elég, hogy valójában az 1949-61 között működő néhány iskolán kívül – soha nem voltak igazán szlovák tartalommal megtöltött tantárgyak, de 1960-tól kezdődően az addig szlovák tannyelvű iskolák áttértek az asszimetrikusan kétnyelvű oktatásra. a többi iskolában, ahol a szlovák nyelvet oktatják, az oktatás színvonala folyamatosan csökkent. Mára odáig jutottunk, hogy a szlovák családokból érkező gyerekek nyolc év szlovák nyelvtanulás után alig-alig képesek kommunikálni elődeik nyelvén, és azt is, amit nagy nehezen elsajátítanak, igen gyorsan elfelejtik.

Az elmúlt tíz év során különféle koncepciók születtek a magyarországi szlovák oktatási rendszer megújítására. Ezek egyike-másika megjelent nyomtatásban is, itthon és Szlovákiában, vitatkoztak róluk, majd elfelejtették őket az egyéb események sodrásában. Ezen koncepciók közös nevezője az volt, hogy egyrészt az érintettek nem vitatták meg őket szélesebb körben, másrészt pedig, hogy – és véleményem szerint ez a lényegesebb – nem voltak alátámasztva jogi háttérrel, nem állt mögöttük törvényi támogatás, vagy egyéb rendelkezés. Az Oktatási Minisztérium rendelete alapján az iskolákban a hetvenes években készült tantervek alapján tanítottak, az érvényben lévő, előírt óratervet pedig csak annyiban tartották tiszteletben, amennyiben az segítette a fenntartókat az ún. nemzetiségi normatíva megszerzésében.

Ez az állapot a „Nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól” szóló törvény elfogadását követően (1993) részben megváltozott, azonban ez az oktatás kérdéseit szabályozó jogi normák közötti diszharmonióhoz vezetett. Az elavult tanterveket meg kellett újítani, ám ehhez hiányzott egy általánosan – úgy a nemzetiségi, mint a többségi oktatásban érvényes stratégia. Az Oktatási

Törvény módosítását és a Nemzeti Alaptanterv elfogadását követően végre létrejöttek a feltételek ahhoz, hogy a szlovák nemzetiségi iskoláknak is legyenek ha nem is tökéletes, ám a mai kedvezőtlen helyzetből való elmozdulást lehetővé tevő tanterveik és pedagógiai programjaik. A kisebbségi oktatási szakemberek széles körű egyetértésének alapján 1997 novemberében a művelődési és közoktatási miniszter kiadta a kisebbségi iskolai oktatás irányelvét, amelynek részét képezik – a nemzetiségenként és iskolatípusonként elkészült – kisebbségi anyanyelvi és irodalmi, valamint kisebbségi népismereti követelmények is. Ezek végre, még ha jelentős késéssel is, de lehetővé teszik pedagógusaink számára, hogy kidolgozhassák pedagógiai programjaikat, részletes tanterveiket.

Ezzel azonban még nem ért véget a folyamat. Már előzetesen is hallhatóak voltak olyan vélemények, hogy az irányelvben rögzített óraszámok nem tarthatóak a kötelező óraszámok felső határának törvény általi rögzítése miatt, hogy nem lesznek tankönyvek és hogy kevés olyan szakemberünk van, aki képes lenne segítséget nyújtani azoknak, akik ezt igénylik. Mindez részben igaz. Éppen ezért készült el egy – az oktatás szervezési kérdéseit tárgyaló rendelet, amely részben megoldotta a „kötelező – nem kötelező” tanórák kérdését, és kifizetésre került egy pályázat a szükséges – népismereti – tankönyvek megírására. A Szlovák Országos Önkormányzat pedig lépéseket tett annak érdekében, hogy mindazon szakemberek, akik képesek ellátni a tanácsadói feladatokat, regisztráltassák magukat az Országos Szakértői Névjegyzékben. Hogy megkönnyítsük a munkát addig is, amíg a tervek valóra válnak, a Művelődési és Közoktatási Minisztérium Kisebbségi Főosztálya úgy döntött, hogy támogatja a nemzetiségi hetilapok egy oktatási különszámának megjelenését, hogy a hazai nemzetiségi olvasók, érdeklődők és pedagógusok számára a fentiekben felvázolt folyamattal kapcsolatos érdemi információk – anyanyelven is – hozzáférhetővé váljanak.

Paulik Antal

Oktatási Minisztérium

A szlovák tanár szemével

Hosszú előkészületek után decemberben végre a kezünkbe vehettük „A szlovák nyelv és irodalom oktatásának követelményei” című dokumentumot, mely a kétnyelvű iskolák számára kötelező érvényű. A javaslatok alapján iskolánkban 1-8. osztályokig heti négy órában fogjuk tanítani a szlovák nyelvet a kötelező és választható órák keretén belül.

Az első négy évfolyamban a nyelvi ismeretek meg-
alapozása folyik, erre építhető azután a felsőbb évfolyamokban a nehezebb nyelvtani anyag. Az irodalom tan-

anyaga a gyermekek életkorának megfelelően épül fel, s lehetőséget ad a pedagógusoknak a válogatásra.

Az egyes témák feldolgozásánál elsősorban a Zemplén megyei helyi sajátosságokra építettünk. Végül célunk az olyan *kommunikációs készség kialakítása*, mely lehetővé teszi a köznapi helyzetekben, az írásbeliségben és az ismeretszerzés során a nehézségek leküzdését.

Mária Barnová

a sátoraljaújhelyi iskola igazgatónője